

*Мастер-класс
«Біздің балалар не салады»*

Петропавл

Балаларды оқытудың қажеті жоқ; олар үшін мұндай сурет салу таланттың көрсеткіші емес, даму кезеңі. Олардың бәрі мұны істей алады, оларға өздері қалаған нәрсені және қалағандай сурет салуға мүмкіндік беріңіз. Бояулар, қарындаштар, қарындаштар мен қағаз әрқашан көрінетін және қолжетімді болуы керек.

Балалар салған суреттерін талдаймыз

Сурет салуға деген ұмтылыс мектеп жасына дейінгі үлкен жастағы балалардың көпшілігіне тән. Бірақ балалар көбінесе ата-аналарының зияткерлік қарқынды әрекеттерге біржақты бағдарлануынан түсінбейді. Сурет салу, ойын сияқты, жеңіл әрекет, «өзі үшін» жұмыс болып саналады және мұндай көзқарас балалардың рухани әлемін жұтаңдатады, олардың шығармашылық ұстанымдарын жүзеге асыруға мүмкіндік бермейді. Балалардың суреттерін оқу қызығушылықтар мен хоббилерді, темпераменттік сипаттарды және тәжірибелерді диагностикалау тұрғысынан да пайдалы.

Ұлдар машиналарды, жабдықтарды, содан кейін адамдарды және шайқастарды салуды жөн көреді; Қыздар - адамдар, үй және табиғат, содан кейін - жануарлар. Бірақ «Балабақшада, мектепте», «Көшеде, аулада», «Біз үйдеміз», «Отбасым», «Мен қандай қорқынышты нәрселерді армандаймын» немесе «Менің қорқынышым», «Менімен болған ең жаман немесе жақсы нәрсе не болды», «Мен кім болғым келеді» тақырыптарындағы суреттер - ізденімпаз ата-аналар үшін көптеген құнды ақпарат береді.

1) Белгілі бір дәрежеде сақтықпен, сызбалардағы сұр және қара реңктердің басым болуы көңілділіктің жоқтығын, төмен көңіл-күйді және бала көтере алмайтын қорқыныштардың көптігін көрсетеді деп санауға болады. Ашық, ашық және қанық түстердің басымдығы жоғары өміршендік пен оптимизмді көрсетеді.

Кең штрихтар, кескін масштабы, бастапқы сюжетті өзгертетін алдын-ала эскиздердің және кейінгі толықтырулардың болмауы сенімділік пен шешімділік туралы айтады. Қозғыштық пен гиперактивтіліктің жоғарылауы кескіннің тұрақсыздығымен, бұлыңғырлықпен немесе айқын, бірақ қиылысатын сызықтардың көптігімен көрінеді.

2) Мектеп жасына дейінгі балалар өздерін балаша бейнелейді бақ, әдетте олар достық қарым-қатынаста болатын құрдастарының бірінің жанында. Егер суретте бірнеше құрдастар болса, автор әдетте өзін топтың шетіне орналастырады, осылайша жетекші позицияның жоқтығын көрсетеді. Әлеуметтік-психологиялық оқшаулану құбылысын мектеп оқушыларының салған суреттері арқылы бағалауға болады. Олар құрдастарымен немесе ересектермен қоршалғанға қарағанда, өздерін жалғыз бейнелейді.

Осылайша, топтағы (ұжымдағы) қабылдау дәрежесі балабақшадан мектепке ауысқан сайын төмендейді, ол «Мен басқалар сияқты емеспін» жетекші тәжірибесімен оқшаулану, түсінбеушілік және жалғыздық тәжірибесімен бірге жүреді.

Жалғыздық сезімі - невроздардағы орталық тәжірибелердің бірі - әсіресе «көше, аула» сюжетінде байқалады. Мұнда да достық, бейресми қарым-қатынастарды

орнатудағы қиындықтарды атап көрсете отырып, өзін және құрдастарын емес, тек өзінің бейнесі сенімді түрде үстемдік етеді.

3) «Біз үйдеміз» жағдаятының суреті отбасындағы қарым-қатынасты, оның өмірінің кейбір көрінісін жаңғыртуға мүмкіндік береді. Мұнда сурет авторының қалауы бойынша барлық отбасы мүшелерін жеке бөлмелерге салу ұсынылады, осылайша оған жақын адамдарды бейнелейді.

Бір бала бұл жағдайда анасын роботқа ұқсатты, бұл оның бос еместігін, қаталдығы мен адалдығын және ұлымен қарым-қатынасында жылулық жоқтығын көрсетті.

Ең мазасыз қорқыныштардың бірін салу басқа қорқыныштарға сезімталдықты төмендететін әсер етеді, өйткені бала сурет салу процесінде мақсатты түрде ерік-жігерін жұмсай отырып, тапсырманы жеңеді және жақындарының ризашылығына және мақтауына ие болады.

Қызықты ма? ОҚЫҢЫЗ...

4) Монстрлар - жасына қарамастан сурет салу үшін таңдалған бірінші қорқыныш. Екінші орында табиғи апаттар (жер сілкінісі, өрт, апаттар және т.б.) және соғыс, сондай-ақ шабуылдар (бандиттер) қорқыныштары.

Бұл қорқыныштардың барлығы жануарлардың келесі жиі кездесетін қорқыныштары сияқты өмірге қауіп төндіретінін білдіреді (жылан шағып өлтіреді, қаныңызды өрмекші ішеді, ит сізді шағып алады және т.б.). Жалғыздық пен қараңғылық қорқыныштары соңғы рет бейнеленген, өйткені олар аз ажыратылады және сурет салу өте қиын.

Бастауыш мектеп жасында биіктік, тереңдік және шектеулі кеңістік туралы инстинктивті қорқу жиі қайталанатын. Жасөспірімдік кезеңде нашар баға, тестілеу және барлық нәрсені уақытында орындамау туралы әлеуметтік делдалдық қорқыныштардың суреті артады.

Бұл жағдайда біз қорқыныш туралы емес, көбінесе обсессивті сипатқа ие болатын алаңдаушылықтар туралы айтып отырмыз. Тиісінше, суретте жетекші қорқынышты көрсетудің әсері мектепке дейінгі және ішінара бастауыш мектеп жасында жоғары болады. Барлық жағдайларда тапсырманы орындау принципінің өзі

маңызды, ол өзіне деген сенімділікті, шығармашылық күштер мен мүмкіндіктерді арттырудың бастапқы нүктесі болып табылады.

5) «Өмірдегі ең нашар (жағымсыз) оқиға» тақырыбы бірінші суреттің психотравматикалық аспектісін теңестіру мақсатында «ең жақсы оқиғамен» толықтырылады. Ұлдар мен қыздар үшін ең көп таралған жағымсыз естеліктер ауруханада болу, жазатайым оқиғалар және медициналық процедураларға байланысты оқиғалар болып табылады.

Екінші орында, ұлдар құрдастарымен қақтығыстарды жаңғыртады; қыздардың ата-аналарымен қақтығыстары бар, бұл олар үшін мұндай қақтығыстардың үлкен эмоционалдық маңыздылығын көрсетеді.

6) «Отбасы» тақырыбына сурет салу кезінде бала кіммен бірге тұратынын бейнелеу міндеті қойылады. Сызбаны талдау кезінде отбасылық жағдайдың объективті көрінісін ғана емес, оны балаға қолайлы бағытта өзгерту мүмкіндігін де ескеру керек. Фигуралардың реті мен жақындығы маңызды, әсіресе баланың өзі салған жері: ата-анасының арасында немесе олардың біреуінің жанында.

Үлкендердің отбасындағы рөліне және олардың балаға деген билігіне сәйкес келетін фигуралардың өлшемдері де назар аударуға тұрарлық. Суреттегі ересектердің бірімен ортақ түс схемасы, атап айтқанда дененің бірдей түсі жынысына қарай онымен сәйкестендірудің жоғары ықтималдығын көрсетеді. Ұлдар да, қыздар да әдетте бірінші орынға әкесін (546 сурет), екінші орынға анасын (солдан оңға қарай), үшінші орынға өздерін қояды.

Невроздарда (81 сурет) фигуралардың ұқсас орналасуы ұлдарда байқалады. Қыздар бірінші кезекте анасын, содан кейін әкесін және өзін қояды, бұл отбасындағы ананың басым жағдайын көрсетеді. Отбасындағы жанжалды қарым-қатынастарда балалардың невроздармен салған суреттері және нормада композициялық жағынан біртұтас емес; жиі кеңістіктің бөлінуі пайда болады немесе отбасы мүшелерінің бейнесінде тұтастық бұзылады;

ата-аналардың фигуралары үлкен саңылаумен немесе басқа фигурамен бөлінген. Отбасы мүшелерінің сурет салу кеңістігіндегі бытыраңқылыққа байланысты олар бірлескен іс-әрекеттерге аз бағдарланған. Сонымен қатар, отбасы мүшелерінің, оның ішінде баланың фигуралары статикалық және шиеленісті.

Егер бала ата-анасының біреуіне қажет болмаса, онда ол жиі өзін жақын жерде емес, алыстан тартып, өзі мен осы ата-ананың арасына басқа фигураны қояды. Әрбір үшінші ұл мен қыз отбасының барлық мүшелерін, соның ішінде өздерін де салу туралы нұсқауларға қарамастан, олардың біреуін салуды ұмытады.

Бұл тенденция неврозбен ауыратын балаларға көбірек тән, бұл жанама түрде отбасындағы конфликтивті бейімділікті көрсетеді. Мысалы, ұлдар анасымен жанжалдаса, өздерін сурет салмайды; ананың өзі, егер ол ұл туғысы келмей, қызын жалғыз қалдырса; белсенділік пен тәуелсіздікке кедергі келтіретін әже.

Бір қыз анасының суретін салуды «ұмытып», оның орнына Баба Яганың лашығына қатты ұқсайтын үйді салды. Анасы қызымен де, қыз сүйген әкесімен де жанжалда. Тағы бір қыз немере сүйгісі келген ата-анасының орнына ата-әжесін сызып тастаған, олардың қолы бос емес ата-анасы.

Сондай-ақ, қыздар ата-анасының физикалық жазалауына және шамадан тыс қысымына ұшыраған кезде өздерін бейнелеуді ұмытады. Осылайша, баланың суретінде өзін және отбасы мүшелерінің бірін алып тастау отбасындағы психотравматикалық жағдайды тереңірек талдауға негіз жасайды.

